

Hormongifter funnet i norsk grunnvann

I alle de tre grunnvannsbrønnene Jordforsk undersøkte i fjor ble det funnet rester av sprøytegifter. Flere av stoffene som er funnet er på lista over østrogenliknende stoffer. Forsøk med fisk viser at disse stoffene kan gi kjønnsforstyrrelser hos virveldyr.

Fagkonsulent Sigrun Ringvold i Naturvernforbundet mener Norge har for dårlige regler for å beskytte grunnvannet mot forgiftning. Hun antyder også at produsentene av sprøytegifter gir ufullstendige opplysninger om hvilke stoffer sprøytemidlene inneholder.

side 2 (leder) og 3

Det fins rester av sprøytegifter i norsk grunnvann. Sigrun Ringvold i Naturvernforbundet påpeker at reglene er for dårlige. (Foto: Bård Løken.)

INNHOOLD

- 4 Bare fire land bryter klimamål
- 7 Bønder krever kjerneområde for sau
- 8 40 millioner kan spares på gjenbruk
- 9 Raserer reservater i regnskogen
- 10 Mer trafikk, mindre CO2 i Sverige
- 11 Dyr miljøpris
- 12 Emballasje fra spesialavfall samles inn
- 15 Luftkrav skjerpes?

Usikker gassanalyse – CO2-utslipp øker?

Statistisk sentralbyrå kritiserer analysen Jens Stoltenberg bygger miljøargumentasjonen sin for gasskraftverk på.

Forsker Tor Arnt Johnsen i SSB sier at én enkelt analyse, som er brukt i dette tilfellet, alltid vil være usikker. SSB har selv laget fire ulike

analyser, og har kommet fram til at gasskraft ikke er den beste løsningen.

Også analysesjef Olav Johan Botnen i Markedskraft, som laget analysen Stoltenberg bygger på, innrømmer at det er stor usikkerhet rundt deres analyse.

side 5

Flere forsker på gener i Norge

Antall forsøk med dyr, planter og levende celler som har fått endret arvestoffet sitt øker.

Antall forsøk med genmodifiserte organismer som er godkjent av Folkehelse økte med 18 i fjor. Hittil i år har femten nye forsøk kommet til. Totalt er 138 forsøk med organismer som har fått endret arvestoffet i gang i Norge.

side 6

Natur&miljø Bulletin

UTGIVER: Norges Naturvernforbund ANSV. RED: Arild Svalbjørg
REDAKSJON: Ole P. Pedersen, Jens P. Toldnæs, Siri L. Nilsen, Audun Garberg

Boks 2113 Grünerløkka, 0505 Oslo
BANKGIRO: 8200 01 44203
POSTGIRO: 0803 50 94602
E-POST: redn@sn.no
TELEFON: 22 71 55 20
TELEFAKS: 22 71 56 40
DIREKTE: 22 04 46 + 39 (Nilsen), 40 (Svalbjørg), 41 (Toldnæs), 42 (Pedersen), 44 (Garberg)
NESTE UTGAVE: 10. mai 1996.

ANNONSER TLF: 22 71 92 20
ANNONSER FAKS: 22 71 92 38
ABONNEMENT:
199/år (privatpersoner)
500/år (bedrifter)
PRODUKSJON: Gan Grafisk, Oslo.
Trykket på Cyclus, 100% resirkulert

norsk fagpresse

Når vannet blir forgiftet

Knappt noe er et klarere symbol på renhet og natur enn kaldt, krystallklart grunnvann. Når grunnvannet når overflaten er det en skatt som konger gir navnet sitt til, som ved Farris i Larvik. Eller det blir hellige steder for folk mange steder i verden.

Skal det bli slutt på dette? Senter for jordfaglig miljøforskning har nemlig funnet gift i grunnvannet vårt. Ikke i én brønn, men i alle tre som ble undersøkt i fjor var det rester av sprøytegifter.

Sprøytegifter er det samme som med en forskjønnende omskriving kalles «plantevernmidler». Skal vi tro reklamen er de knapt nok giftige, og i alle fall ikke skadelige for mennesker. Men de tar knekken på ugras, insekter, sopp og annet som bonden ikke vil ha i åkeren sin. At de er skadelige også for mennesker og andre pattedyr bør derfor knapt overraske noen.

DDT, som for noen tiår siden nesten utryddet samtlige rovfugl i Norge, var heller ikke «giftig», fikk vi vite. Men fortsatt ifølge reklamen skal de moderne sprøytegiftene være helt uskadelige, og de skal i alle fall brytes ned til helt ufarlige stoffer lenge før de når grunnvannet.

Når det nå kan dokumenteres at det ikke er slik, er det all grunn til å bli bekymret. Riktignok er det bare tre grunnvannsforkomster her hjemme som er undersøkt, men dersom dette er første skritt i en utvikling der vi ikke engang kan stole på det reneste av rent vann, blir det veldig galt.

Når Verdens Naturfond og Naturvernforbundet i tillegg viser til at vi her hjemme ikke har egne regler på dette feltet, har vi ikke noe problem med å dele en skuffelse over norske myndigheter med de to organisasjonene.

Med den etter hvert overbevisende dokumentasjonen om at fisk mister forplantningsevnen av såkalt hormonliknende miljøgifter, som eksempelvis finnes i sprøytemidler, tror vi det bare er et tidsspørsmål før vi får bevis for at også mennesker skades av disse giftene. Da må vi kunne vente at også norske myndigheter tar problemene på alvor. Et regelverk og en håndheving av reglene som sørger for at i det minste grunnvannet blir giftfritt må være et absolutt krav. Alle drikker vann.

Gjeste kommentar

Er miljøvernministeren naiv?

Harald Røstvik
Sunlab

Thorbjørn Berntsen har igjen stått på Stortingets talerstol (27.3) og hudflettet dem som framførte miljøargumentene mot naturgass.

Miljøvernministeren mener Norge gjør nok for miljøet ved at vi har «verdens høyeste CO2-avgifter».

Dette er da uinteressant, og bare millimeterretorikk. Forbrukerne gir vel blaffen i hvordan prisene er bygget opp. Forbrukerne ser på sluttprisen, og konstaterer at den er lav — meget lav:

1. Prisen på fossil energi er lav blant annet fordi Norge pumper enorme mengder olje og gass ut på verdensmarkedet. Tilbud og etterspørsel avgjør prisene. Et lavere utvinningstempo ville ført til høyere priser. Ved å gå inn for et par gasskraftverk vil Berntsen bidra til at tilbudet av energi økes. Resultat: Fallende priser og fullstendig umulige arbeidsvilkår for enøk og ren, ny fornybar energi i flere tiår framover.

2. Prisen på energi i Norge er kunstig lav og reflekterer ikke prisen på ny kraft. Den reflekterer heller ikke samfunnets kostnader ved bruk av helseskadelig fossil energi, som jo totalt skulle tilsi en pris på 188 — 283 øre/kWh. Dagens pris på oljefyring er bare 50 øre/kWh, og strømprisen omlag 45 øre/kWh. Dette er bare 1/3 av prisen på strøm i Japan (130 øre/kWh) og Danmark (110 øre/kWh).

All erfaring tilsier at høye energipriser fører til bruk av rimeligere, nye og fornybare energikilder, som solvarme, geotermisk energi og vindkraft. Derfor er Japan og Dan-

mark verdensledende innen noen av disse områdene. Derfor bygges det opp framtidsrettede, sikre arbeidsplasser gjennom denne sektoren.

3. Konsekvensen av miljøriktig energiprisering er nemlig at kostnadene ved kjøp av et solvarmeanlegg eller en vindmølle i Danmark er tilbakebetalt tre ganger så raskt som i Norge. Da er det mulig å skape et stort marked for slike produkter. Multinasjonale bedrifter som «lukter» på denne sektoren mener at den er interessant, forutsatt at tilbakebetalingstiden er maksimalt to til fire år. Lave norske energipriser hindrer slik kort tilbakebetalingstid, og hindrer meget effektivt investeringer i denne sektoren, godt hjulpet av Berntsen!

4. Det må følgelig være tillatt å spørre: Er Berntsen en naiv løpegutt for de fossile energiinteressene, eller har han for mange perspektivløse rådgivere rundt seg?

Burde støttet Stortinget

I stedet for å bruke kreftene på å hamre løs på miljøbevegelsen, burde vel Berntsen ha støttet Stortingets forslag om å lage en tidsbegrenset ordning for å kompensere de lave norske energiprisene, ved å innføre støtteordninger for brukere av sol, vind og annen ren, framtidsrettet energi?

Slik kunne et marked for enøk og ren energi også vært bygget i Norge — til tross for våre lave energipriser.

Hvorfor er miljøvernministeren og Arbeiderpartiet så redde for å få fram konkurranter til den fossile gasskraften? Er de klar over at vi faktisk står overfor reelle energivalg?

Grunnvann i Norge forgiftes

Det er funnet rester av sprøytemidler i norsk grunnvann, viser en ny rapport. Flere av stoffene som er funnet er på listen over østrogenliknende stoffer. Norge har ikke egne regler for miljøvurdering av sprøytemidler.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Senter for jordfaglig miljøforskning (Jordforsk) undersøkte i fjor grunnvannet tre forskjellige steder i Norge. I alle grunnvannsbrønnene fant forskerne rester av sprøytemidler. Rester av ti forskjellige sprøytemidler er funnet i grunnvannet her i landet.

Det er en ny rapport fra Norges Naturvernforbund og Verdens Naturfond som nå dokumenterer at rester av sprøytegifter i grunnvannet er et omfattende problem i Europa. De to organisasjonene har samlet data fra 14 europeiske land.

Rapporten viser at det finnes rester av 55 ulike sprøytegifter i grunnvannet i disse landene. 22 av stoffene er godkjent i Norge. Av de 55

sprøytemidlene som er funnet i grunnvann står 10 på lista over hormonforstyrrende miljøgifter, tre av de ti er tillatt brukt i Norge.

Ikke egne regler

Norge har ikke egne regler for å godkjenne sprøytemidler. I stedet brukes danske retningsslinjer som veiledning.

På tross av stadig mer dokumentasjon om sprøytemidlenes skadelige virkninger, tillater danskene rester av slike stoffer i miljøet. Likevel skulle ikke sprøytemidlene kunne nå grunnvannet, men brytes ned til ufarlige stoffer.

Lederen i Verdens Naturfond, Stig Hvoslef, er skuffet over norske myndigheter.

— Vi påberoper oss å være best i klassen, likevel gidder ikke myndighetene å under-

søke disse stoffene skikkelig, sier han.

I følge Hvoslef viser eksempler fra flere andre europeiske land at slike funn ofte bare er toppen av et giftig isfjell.

To årsaker

Naturvernforbundet og Verdens Naturfond mener det kan være to årsaker til at det finnes rester av sprøytemidler i grunnvann. Enten er ikke ikke reglene gode nok, eller så gir ikke produsentene korrekte opplysninger om hvilke gifter sprøytemidlene faktisk inneholder.

— Sannsynligvis er det en kombinasjon av begge, sier fagkonsulent i Naturvernforbundet, Sigrun Ringvold, til N&M Bulletin.

Dette er østrogengiftene

I 1991 ble det framsatt en teori om at miljøgifter med østrogenliknende effekt fører til nedsatt forplantningsevne hos mennesker og dyr. Forskere i flere land, blant annet Norge, har seinere dokumentert at fisk blir kjønnsforstyrret av slike miljøgifter. I dag er det registret 45 østrogenliknende kjemiske stoffer i verden, fordelt på sprøytemidler og industrikemikalier. Lista utvides stadig, i takt med at flere stoffer blir testet. Så langt forskerne kjenner til er miljøgiftene langsomt nedbrytbare, og de hoper seg opp i mennesker og dyr som får dem i seg gjennom maten de spiser.

Sur nedbør skader materiale for 300 millioner i året

Sur nedbør koster Norge 300 millioner i året, bare i skader på bygninger og biler, viser nye tall fra Statens forurensningstilsyn (SFT).

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

— De største skadene finner vi

i de store byene, forklarer Merethe Steen, avdelingsdirektør i SFT. Bergen og Oslo betaler halvparten av regningen for den sure nedbøren.

Oljefyring står for nesten halvparten av korrosjonsskadene. Ifølge SFTs beregninger burde svovelavgiften være firedoblet, om oljefyrin-

gen skulle betalt de samfunnskostnadene den faktisk forårsaker.

I tillegg til skader på materiale, forårsaker sur nedbør skader på naturen og menneskene. Disse kostnadene er antakelig langt høyere enn rustskader på biler og nedbrytning av bygninger.

EU-krav til bilskroting

Bilindustrien må påta seg alle kostnadene ved å resirkulere og gjenvinne utrangerte biler, mener EUs miljødirektorat.

Direktoratet mener kostnadene ikke skal legges på den siste eieren av bilen. Innen 2002 skal 85 prosent av bilmateriale gjenvinnes (målt i vekt). I år 2015 skal 95 prosent av bilen gjenvinnes, skriver Miljørapporten.

Forslaget fra miljødirektoratet vil antakelig vekke sterke reaksjoner hos bilbransjen. Det nye direktivet skal gjøres ferdig i løpet av året, før det skal vedtas av parlamentet.

Postbud får ikke sykle

En postmann i Bergen ble kvitt ryggplagene sine da han skiftet ut bil med sykkel når han skulle bringe rundt posten. Nå nekter postverket ham å fortsette å bruke sykkel.

— Dette er en bilrute, og det var kun i perioden da han hadde ryggproblemer han fikk dispensasjon til å bruke sykkel, sier informasjonssjef Gunnar Vettejord ved Bergen Postkontor til Bergens Tidende. Postmannen selv opplyser at han verken tjener tid eller penger på å bruke bil på småveiene på Paradis i Bergen.

Feil navn

I temabulletinen om energi intervjuet vi Harald Røstvik i Sunlab. Imidlertid skrev vi nederst i artikkelen Harald Rensvik, som jo driver med noe helt annet. Alle uttalelsene i artikkelen kom fra Røstvik, og vi beklager feilen.

VARDINGS TRYKKERI A/S
PB 130
1701 SARPSBORG

Gilde
Agro Fellesslakteri BA

NORSK
LOKOMOTIVMANNSFORBUND

Vestlandsmeieriet

BERGSLI A.S.

SENTRALBORD 35 59 71 11
3702 SKIEN

Ørsta Ståindustri AS

— Bare fire land bryter klimamål

Norge er et av fire OECD-land som ikke holder hva det lover i klimapolitikken, mener britisk forskningsinstitutt.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Ifølge Michael Grubb, leder for miljøavdelingen ved instituttet for internasjonale forhold, kan nesten alle OECD-land oppfylle sine egne løfter i klimapolitikken.

Grubb følger det internasjonale klimaarbeidet nøye, og er ganske optimistisk når det gjelder å få de rike landene til å stabilisere sine utslipp av klimagassen CO₂.

- Valgseier til Clinton og Gore i USA gjør at landet kan oppfylle stabiliseringsmålet.

- Japan når sitt mål om å stabilisere utslippene per innbygger.

- EU som helhet stabiliserer antakelig utslippene, fordi Tyskland, Nederland og Danmark reduserer sine utslipp like mye som landene i sør øker sine.

Tilbake står New Zealand, Australia, Canada og Norge. De har alle lovet å stabilisere, og med et mulig unntak for

Australia, vil de ikke klare å oppfylle det.

— Norge kommer dermed i et dårlig lys, og er kanskje det landet som kommer verst ut av disse fire, ettersom Brundtland har en høy miljøstjerne i utlandet, sier Grubb til N&M Bulletin.

Urealistisk politikk

Han tror ikke Norges strategi om å forhandle fram et felles reduksjonsmål for OECD er realistisk.

— OECD har ingen mekanismer for å forhandle mellom medlemslandene. Det finnes heller ingen juridiske systemer innen OECD, slik at et felles mål kan ikke gjennomføres i praksis. En slik strategi vil bare utsette problemet hvert enkelt land må ta stilling til.

— Norge argumenterer med at landet er i en spesiell posisjon på grunn av sin store oljesektor og bruk av vannkraft. Kan ikke alle land finne argumenter for det samme?

— Nesten hvert eneste land kan finne slike grunner. Norges spesielle situasjon kan nok forsvares mer enn andre. Men området er farlig. Hvis Japan og USA begynner å argumentere for at de er i en spesiell posisjon, vil kli-

maforhandlingene bryte sammen, advarer Grubb.

— Om Norge sier landet ikke kan gjøre noe med utslippene, vil det gjøre arbeidet med klimaforhandlingene vanskeligere. Men vi skal huske på at Finland har en del av de samme problemene som Norge, men vil komme inn under EUs felles mål.

— Sats på EU i stedet

Forsker ved Fritjof Nansen institutt, Helge Ole Bergesen, støtter langt på vei Grubbs analyse. Bergesen påpeker at det ikke nødvendigvis er radikal miljøpolitikk som har ført til reduserte eller stabiliserte utslipp, men vel så mye økonomiske nedgangstider i Europa.

— Men vi kan absolutt ikke utelukke at de store OECD-aktørene lever opp til sine forpliktelser. Og vi kan ikke basere norsk klimapolitikk på at noen kanskje ikke klarer å gjennomføre sine mål.

Bergesen tror det blir vanskelig for Norge å få til et felles mål for OECD-området i den kommende klimaavtalen. Han mener det er større muligheter gjennom EØS, slik at Norge kan komme inn under EUs forpliktelser.

— Gasskraft øker energibruken

Ved å bygge gasskraftverk og eksportere billig energi bidrar Norge til økt energiforbruk i Europa.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Det er Michael Grubb som slår fast dette. Grubb er leder for miljøprogrammet ved instituttet for internasjonale forhold (RIIA) i London.

— Hvis Norge kan vise at gasskraftverkene erstatter gamle kullkraftverk, er det

positivt for miljøet. Men myndighetene må kunne bevise dette, påpeker Grubb. Han mener bindende avtaler mellom Norge og andre land må til for å slå fast en mulig miljøgevinst.

Dette har hittil vært vanskelig. Blant annet har Finlands handels- og industriminister, Antti Kalliomäki, sagt klart fra at «Finland som stat kan ikke love noe som helst».

— Hvis Norge bringer mer billig energi inn i markedet —

hva skjer da med forbruket?

— Hvis prisene går ned, er det nødt til å øke forbruket. Dessuten er det slik at lave priser gjør det vanskeligere for nye, fornybare energikilder å vinne andeler, sier Grubb, som er overrasket over at interessen for vindenergi ikke er større i Norge og Sverige, i motsetning til Danmark.

Stoltenbergs konsulenter: Gasskraftverk kan øke CO₂-utslipp

Konsulentbyrået Markedskraft sier nå at de samlede nordiske CO₂-utslippene ikke nødvendigvis går ned dersom det bygges to gasskraftverk i Norge. Markedskraft laget analysen Jens Stoltenberg bygger miljøargumentene for gasskraftverk på.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Nærings- og energiminister Jens Stoltenberg mener at bygging av to norske gasskraftverk reduserer CO₂-utslippene i Norden med en prosent, eller to millioner tonn.

Stoltenberg har vist til

analysen fra Markedskraft som hevder dette. Men konsulentbyrået innrømmer nå overfor N&M Bulletin at det slett ikke er sikkert at det blir reduksjoner med norske gasskraftverk.

Firmaet har bare utarbeidet en eneste analyse, hvor en rekke forutsetninger for det nordiske energimarkedet er lagt inn.

— Resultatet kunne selvsagt blitt annerledes hvis de økonomiske rammebetingelsene ble endret, sier analyse-sjef Olav Johan Botnen i Markedskraft.

Usikre analyser

Forsker ved Statistisk sentralbyrå (SSB), Tor Arnt Johnsen, påpeker at én enkelt analyse generelt vil være usikker. SSB har selv laget fire forskjellige scenarier for hva som vil skje

i det nordiske energimarkedet. — Hvor stor usikkerhet er det knyttet til en enkelt beregning?

— Det er alltid stor uvisshet. Hvis konklusjonen er avhengig av små forskjeller i priser og kostnader, er konklusjonen usikker. Er det store forskjeller, er det greiere, sier Johnsen.

Mer kraft = mer bruk

Markedskraft innrømmer også at mer kraft i markedet fører til økt energibruk. I analysen som er levert Stoltenberg, hevder konsulentbyrået at gasskraftverkene ikke skal føre til økt bruk av energi.

— Med introduksjon av gasskraft blir prisen litt billigere. Men dette er en bagatell i den store sammenheng, og ikke noe du bør legge vekt på, sier Botnen.

Han viser til at energitilbudet bare vil øke med litt over én prosent med de to norske gasskraftverkene, og at det er for lite til at forbrukere eller industri vil merke noen stor prisnedgang.

Ikke bygg for mange kraftverk

Botnen advarer mot å bygge mange gasskraftverk samtidig. Det ville ført til kraftigere prisreduksjon.

— Hvis man introduserte tre til fem gasskraftverk samtidig, ville det virke inn på prisen. Så mange som ti kraftverk ville gitt et kraftig prisfall, forklarer han.

I analysen er det forutsatt at ingen av de nordiske landene innfører strengere miljøtiltak enn i dag. Botnen forklarer at spesielt avgifter kan få innvirkning på utslippene.

SSB: Fritt kraftmarked bedre enn gasskraft

Å slippe fri kraftmarkedet for hele Industrisektoren gir større miljøgevinster og vil frigjøre mer energi enn de to gasskraftverkene bidrar med, mener Statistisk sentralbyrå (SSB).

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Forsker ved Statistisk sentralbyrå (SSB), Tor Arnt Johnsen, sier at en rekke langsiktige kraftkontrakter utløper om få år, omtrent samtidig med at gasskraftverkene kan begynne å produsere strøm.

Ved å la markedet bestemme hvem som skal få

kjøpe denne kraften, vil energieffektiviseringen øke. Noen industribedrifter vil måtte flytte — for eksempel til Island, som har mye CO₂-fri energi tilgjengelig.

Politikerne kan handle

Resultatet er at det blir frigjort mer CO₂-fri vannkraft til eksport eller økt nasjonalt bruk, enn det gasskraftverket kommer til å produsere.

— Politikerne har mulighet til å gjøre noe med dette. Å få industrikraften ut i markedet er en mye bedre løsning enn å bygge gasskraftverket. Dette er et realistisk alternativ for Statkraft, i tillegg til at vi slip-

per investeringene ved gasskraftverket, og CO₂-utslippene fra det, sier Johnsen.

Ifølge SSBs analyser er det dessuten bedre å eksportere gassen til andre nordiske land enn å produsere strøm i Norge. Forutsetningen er at de klarer å utnytte spillvarmen bedre enn verkene på Kårstø og Kollsnes vil klare.

Mer kraft = lavere pris

— Hva skjer med energiprisen når det blir mer billig kraft i markedet?

— Umiddelbart må vi forvente at prisen går ned. Hvis gasskraften derimot direkte

erstatter kullkraftverk, vil ikke endringene bli så store.

— Vil økt tilbud av fossil energi redusere bruken av utsatte, alternative energikilder?

— Hvis gasskraften fører til lavere priser, vil det få konsekvenser for alternativ energi. Men en del energi, som biobrensel i Danmark, mottar allerede ganske stor støtte.

Johnsen påpeker at det er uheldig om gasskraftverket blir unntatt CO₂-avgift.

— Det betyr at brukerne av CO₂ betaler ulik pris, noe som er en konkurransevridning.

Thor's Kemiske Fabrikker

Egersund
havnTRØNDERPROTEIN AS
EN BEDRIFFT I NÆRINGSKJEDEN
Tlf: 74064320 7690 Moelv Fax: 74064430KNOPH &
LANGELAND A/S
Boks 22 - 2006 Løvenstad

Flere genforsøk — regler mangler

Forskning med genmodifiserte organismer øker i Norge. 138 prosjekter er i gang. Men retningslinjene som regulerer virksomheten er ikke ferdige.

N&M Bulletin

Siri Lehne Nilsen

Etter at Folkehelse i 1994 fikk godkjenningensansvaret for de fleste typer laboratorie-forsøk med genmodifiserte organismer, er i alt 138 prosjekter godkjent eller meldt. De aller fleste pågår fremdeles. Lista ble forlenget med 15 i løpet av de første månedene i år.

Alle som har søkt om å starte forsøk med genmodifiserte organismer har fått tillatelse, unntatt et fåtall som fortsatt er til behandling.

— Men i en del tilfeller har vi bedt om flere opplysninger eller tekniske forbedringer av laboratorier eller anlegg, sier Kathrine Stene-Johansen hos Folkehelse.

En oversikt fra Folkehelse viser at forskning med genmodifiserte mikroorganismer er i klart flertall. Men en del prosjekter bruker også genmodifiserte dyr og planter. Hovedsakelig er det universiteter og sykehus som driver slik forskning. I tillegg kommer endel andre offentlige institusjoner og private bedrifter. De fleste forsøkene er kategorisert som grunnforskning, men også endel medisinske prosjekter er å finne på oversikten. Dessuten et og annet forsøk innen veterinærforskning og industri-forskning. Hva forsøkene går ut på er imidlertid ikke enkelt å lese ut av oversikten om man ikke er ekspert på området.

Rett til å vite

— Antallet forsøk øker uten at det er noen offentlig debatt

om temaet, sier Marte Ros-tvåg Ulltveit-Moe i Natur og Ungdoms genteknologi-gruppe.

— De aller fleste forsøkene er sikkert både moralsk og sikkerhetsmessig forsvarlige. Men det er viktig at allmenheten kjenner til hensikten med dem. Jeg har inntrykk av at folk flest tror genmodifisering er noe man driver med i utlandet, ikke her i Norge. Folkehelse og forskerne er ikke flinke nok til å fortelle hva som skjer, mener hun.

Ingen retningslinjer

Retningslinjene som skal regulere forskning med genmodifiserte dyr og planter er ikke ferdige ennå, på tross av at forskningen på dyr har foregått siden 1986 og på planter siden tidlig på 90-tallet. I 1993 trådte genteknologiloven i kraft. Året etter den delen av loven som gjelder forskning i lukkede

Ingen industriell bruk

Foreløpig har ingen søkt om å bruke genmodifiserte organismer industrielt her i landet. Ewy Kristiansen i Sosial- og helsedepartementet tror det kan skyldes en restriktiv opinion.

Mens Folkehelse godkjenner laboratorieforsøk, skal Sosial- og helsedepartementet godkjenne fremstilling og bruk av genmodifiserte organismer for omsetting eller utnyttning i næring. Men foreløpig har ikke departementet mottatt en eneste søknad.

— På dette området skjer det utrolig lite i Norge sammenlignet med resten av Europa, sier Kristiansen.

Prosjekter som ikke hører inn under lov om genteknologi, har departementet ingen oversikt over.

laboratorier, såkalt innesluttet bruk. Samme år fikk man retningslinjer for forskning på genmodifiserte mikroorganismer - nesten to tiår etter at slik forskning startet i Norge.

— Som EØS-land sluttet vi oss til et EU-direktiv om innesluttet bruk av genmodifiserte mikroorganismer, forteller Stene-Johansen.

Retningslinjene som nå gjenstår gjelder altså dyr og planter, og stiller krav til både forsøk og forsøkssteder. Folkehelse utarbeider forslag til retningslinjer i samarbeid med andre faglige instanser. Stene-Johansen synes det er beklagelig at arbeidet har tatt tid. Hun mener det har ført til lenger ventetid for enkelte søkere, men forsikrer at det ikke har gjort behandlingen av søknadene ufullstendig og uforsvarlig.

— Hvorfor har arbeidet tatt så lang tid?

— Behovet for retningslinjer kom først etter en stund. Det eksisterte ikke noe regelverk i Europa som vi kunne bruke, derfor har vi vært nødt til å finne all informasjonen selv, og tilpasse den norske forhold. Vi regner med å kunne oversende nytt forslag til retningslinjer til Sosial- og helsedepartementet om en snau måned, så gjenstår det å se om det blir en ny høringsrunde før retningslinjene godkjennes, sier Stene-Johansen.

Genmodifisering

Genmodifiserte organismer har ved hjelp av genteknologi fått tilført ett eller flere gener fra andre organismer.

Innesluttet bruk innebærer forskning hvor genmodifiserte organismer blir framstilt, dyrket, lagret og destruert i lukkede systemer.

Bønder krever kjerneområde for sau

Tre kommuner i Nordland vil opprette et «kjerneområde for sau». I området på 162 000 mål utmarksbeite ønsker kommunene at det skal kunne skytes fredet rovvilt hele året. Får de ikke politisk ledelse i Miljøverndepartementet med seg, vil de gå til Stortinget.

N&M Bulletin

Arild Svalbjørg

De tre kommunene i Nord-Salten - Steigen, Hamarøy og Tysfjord, er lei av at sau tas av rovvilt når de er på beite om sommeren. Administrasjonen i Miljøverndepartementet (MD) viser til viltloven, og

sier tvert nei til fri jakt på fredete rovvilt. MD ber kommunene ta kontakt med fylkesmannen i Nordland dersom de vil gjennomføre skade-forebyggende tiltak for årets beitesesong.

— Det vil vi gjøre, men jeg kan ikke se at det kan komme noe nytt derfra, sier lederen for arbeidsgruppen, Arne Marhaug.

E6 grense

— Vi vil komme tilbake til den politiske ledelsen i MD. Vi må få endret bestemmelsene, for å lage rom for å gjennomføre et slikt forsøk som dette, sier han. Marhaug er varaordfører i Steigen og tidligere sauebonde. Han sluttet med sau etter å ha mistet 170 dyr på beite i fjor. Det var jerven som tok de fleste.

Marhaug hevder at området man nå vil ha rovvilffritt, har vært uten store rovvilt i alle fall siden århundreskiftet.

— Økt bestand har ført til at rovdyra kommer ut hit, sier han. I forbindelse med at rovdyrpolitikken i Norge skal revideres i vår, ønsker han seg mulighet for å fastsette enkelte områder som rovvilffrie. Halvøya vest for E6 i Hamarøy og Steigen skal være rovvilffritt forsøksområde. Kjerneområdet for jerv på den andre sida av veien kan fortsatt bestå.

— Slik rovdyrpolitikken er i dag, må det først etableres en levedyktig stamme i et område før det tillates jakt. Det skaper store problemer, og det er vel ikke nødvendig å innføre rovvilt til disse nye områdene, som har store

beiteområder for sauen som er en viktig del av næringsgrunnlaget, sier Marhaug.

— Det er ikke mange jerver i Norge, og arten er regnet som sårbar. Er det ikke en fare for at den utrykkes dersom dere får jakte på den?

— Det er riktig at jerven ikke er så vanlig. Men det har den vel heller aldri vært. Ifølge fylkesmannens miljøvern-avdeling er det nå omkring 120 jerv i Nordland, og da er det langt igjen til den er utryddingstrua.

— Hva gjør dere dersom den politiske ledelsen i MD ikke lar dere opprette dette kjerneområdet for sau?

— Da må vi ta kontakt med stortingsrepresentantene her fra fylket. Vi er nødt til å kjempe videre for dette, sier Marhaug.

VEST SANDBLASING A/S

7240 FILLAN

TLF: 72 44 15 00 FAX: 72 44 14 05

Peter Opsvik as
Pilestredet 27 H
N-0164 Oslo
Norway

JOH. JOHANNSSON

-kjent for god kaffe siden 1866

EVERGOOD

40 millioner kan spares på gjenbruk

Staten kan spare 40 millioner årlig ved å bruke halvparten av sine gamle kontormøbler på nytt. Et forslag om å pusse opp og bruke gamle møbler på nytt. Miljøverndepartementet synes forslaget er interessant.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Kaptein Einar Clausen ved HM Kongens Garde har tatt initiativet til å bygge opp et sentralt register for oppussing og gjenbruk av kontormøbler. Clausen lanserte i fjor ideen om samarbeid mellom Forsvarets forskjellige regi-

menter, hæren, sjø- og luftforsvaret. Nå har han foreslått det samme for staten.

– 40 millioner

I 1995 kjøpte staten kontorstoler, pulter, hyller og skap for tilsammen 170 millioner kroner gjennom rammeavtaler. I tillegg kommer innkjøp utenom rammeavtalene, som det ikke finnes noen sikre tall for. Dersom halvparten av disse innkjøpene ble erstattet gamle, oppussede møbler ville besparelsen ifølge Clausen bli over 40 millioner kroner i året.

— Noe av det viktigste med tiltaket er miljøgevinsten og signaleffekten om vilje til å tenke nytt og spare penger, sier Clausen.

Så langt er Clausens forslag godt motatt i det statlige

byråkratiet. Statens Forvaltningstjeneste har ansvar for departementenes møbler. Kontorsjef Bjørn Feltstykke tror det er penger å spare på forslaget, men ser også endel praktiske problemer.

Interessant forslag

— Mange av de gamle kontorplassene mangler for eksempel dataløsninger. Så det er ikke bare å pusse opp. Men totalt sett tror jeg det er penger å spare på dette, sier Feltstykke.

Miljøverndepartementet

skriver i et brev til Administrasjonsdepartementet at de finner forslaget interessant, og at dette «kan være et bidrag til å gjennomføre et bærekraftig produksjons- og forbruksmønster innen statsforvaltningen».

Forslaget skal behandles av Administrasjonsdepartementet i mai. Departementet er nå i ferd med å vurdere konsekvensene av et statlig møbelregister, og informasjonssjef Leiv Ellingsen vil foreløpig ikke kommentere saken.

1300 nye kontorplasser

1300 splitter nye kontorplasser har staten kjøpt i forbindelse med innflyttingen i regjeringsskvartalets nybygg R5. Totalt er det brukt 75 millioner til innredning av bygget.

De ansatte i flere departementer, blant annet Samferdsel og Kultur, setter seg i nye kontorstoler ved ubrukte skrivebord.

Kontorplasser til 1300 byråkrater er sendt på lager. De brukte møblene er fra to til tre år gamle. Bare de nyeste og fineste møblene vil bli brukt på nytt. Det hender at

møbler blir sendt til oppussing, men det er ikke mange, forteller Henry Endrerud i Statens Forvaltningstjeneste. Derfor har Forvaltningstjenesten planlagt en auksjon for å bli kvitt resten av møblene.

Einar Clausen mener flyttingen til R5 er et godt eksempel på at oppussing av gamle møbler kan spare staten for store summer.

— 1300 gamle kontorplasser er lagret etter flyttingen. Hvorfor ikke renovere disse? Prisen vil ligge langt under halvparten av det man må betale for nye møbler, sier Einar Clausen.

– Behold Tsjernobyl-reaktorer

Vestlige forskere oppfordrer Russland, Ukraina og Litauen til å holde sine 15 atomreaktorer av Tsjernobyl-typen i drift så lenge de ønsker. Landene i Vest-Europa har gitt opp arbeidet med å få stengt reaktorene. I stedet arbeider de for kontrakter om installering av ekstra sikkerhetsutstyr for å forlenge reaktorenes liv, skriver New Scientist. Over 170 forskere fra 11 land har vurdert sikkerheten ved reaktorene.

NHO

NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Raserer reservater i regnskogen

Om 90 dager er 101 ute for tusenvis av Brasils indianere. I løpet av sommeren kan hundrevis av reservater bli ødelagt. Lav medioppmerksomhet og enorme økonomiske interesser truer urbefolkningen i Amazonas.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

På papiret har Brasil gjort en betydelig innsats for å avmerke og beskytte indianske territorier. Elleve prosent av Brasils landareal, i alt 545 indianske territorier, er i teorien på indianernes hender i dag.

I virkeligheten er over halv-

parten av områdene ikke tilstrekkelig beskyttet.

I følge Andrew Kroglund, leder av Regnskogsfondet i Norge, lovfestet den brasilianske grunnloven av 1988 at alt indiansk land skulle være avmerket innen 1993.

— Det har ikke skjedd. Realiteten er at 340 områder ikke er avmerket engang. Samtidig vet vi at over åtti prosent av de områdene som er merket, blir jevnlig invadert av gullgravere, tømmerhoggere, jordspekulanter og bønder, sier han.

Avgjøres på 90 dager

I tillegg til manglende statlig og føderal oppfølging av vedtatte lover, har et nytt dekret fra Brasils president Cardoso satt sinnene i kok hos indianere og miljøbevegelse.

Grunnlovsendringen sier at innen begynnelsen av sommeren 1996, kan kveg-ranchere, gullgravere og andre hevde sine rettigheter til de 340 reservatene som ikke er legalt godkjent.

— For de som har fulgt brasiliansk politikk gjennom flere år, og som kjenner til de enorme kreftene som er i sving for å åpne ett av verdens siste urørte områder, Amazonas, er presidentens dekret et klart anslag mot indianernes rettsvern og en opplyst miljøpolitikk, sier Kroglund.

– Stans utbetalinger!

Han ser ikke bort fra at det vil komme til væpnede konflikter i Amazonas på grunn av dette. I følge brasiliansk Amnesty er 123 indianere drept i land-disputer siden 1990.

Med sin betydning for klima, arts mangfold, nye medisiner og matvareplanter er Amazonas mer enn et nasjonalt anliggende. COIAB, den største organisasjonen for urbefolkningens rettigheter, krever nå at de internasjonale organisasjonene stanser sine utbetalinger til Brasil inntil regjeringen har opprettet reservatene legalt, slik det var forutsatt.

— Vi registrerer dette, men mener det er lite lurt. Det vil ramme mange gode tiltak som allerede er i gang i indianske territorier, sier Kroglund.

NEI: Odense sier nei til å bruke sprøytemidler i landbruket. Årsaken er stadig mer sprøytegifter i danske brønner. (Information.)

BIOSCAN
Norge a.s

Zanda
Det Komplette Taksystemet

Nedre Eiker Energi

VI SELGER REN ENERGI
til renere priser

Studentkafene og Naturverngruppa
på Universitetet i Oslo samarbeider om
miljøtiltak på kantinen.

Mer trafikk, mindre CO2 i Sverige

Halverte veiinvesteringer, utbygging av jernbanen, biobrensel som drivstoff og teknologiske krav til nye biler skal redusere utslippene av CO2 fra vegsektoren i Sverige. Likevel vil trafikken øke kraftig.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Forslagene kommer i en delutredning fra den offentlige kommunikasjonskomiteen. CO2-utslippene fra vegtrafikken i Sverige skal reduseres med 20 prosent fra 1990 til 2020.

Investeringene i nye riksveier skal kuttes til halvparten

av dagens nivå, mener komiteen. Det betyr først og fremst mindre veibygging i Sør- og Vest-Sverige. Til gjengjeld skal det brukes 30 prosent mer til vedlikehold av det eksisterende veinettet.

– Vendepunkt i svensk politikk

– Unikt. Dette er første gang man foreslår å halvere investeringene i infrastruktur. Det er et vendepunkt i svensk trafikkpolitikk, sier komite-medlem Inger Segelstrøm. Segelstrøm er medlem av Riksdagen og leder for Socialdemokraternas kvinneforbund.

I perioden 1998 – 2007 mener komiteen at det bør investeres 58 milliarder kroner i jernbane og veger. 60 prosent av pengene skal gå til

jernbanen. Jernbanen skal også få økt tilskuddet til drift og vedlikehold med 22 prosent.

– Vi har ikke lenger råd til å legge så mange penger i veier som ingen kjører på, sier Anders Roth, Naturskyddsföreningens ekspert i komiteen. Han er fornøyd med at veiinvesteringene skal ned, men mener at miljøproblemene ikke er blitt skikkelig vurdert i utredningen.

– Inngrep i naturområder er for eksempel ikke vurdert. Men i første omgang må vi bruke modellene slik komiteen har gjort, og jobbe for at miljø kommer inn i neste omgang, sier Roth.

Mer trafikk

CO2-avgiften økes, slik at bensinprisen stiger med reelt ti øre i året fra 1998 til 2020. Vänsterpartiet og Miljøpartiet ønsker en sterkere vekst i bensinprisen og har reservert seg mot dette punktet i utredningen.

Komiteen setter sin lit til at internasjonale avtaler skal stille strengere krav til framtidens biler. Dersom komiteen får det som den vil skal drivstofforbruket i nye biler kuttes med en tredjedel innen 2005. Dermed blir det i praksis billigere å kjøre bil, selv om

bensinprisen øker.

– Desverre får vi ikke flertall for en større økning i bensinprisen. Personlig skulle jeg ønsket meg enda større prisstigning, men det er viktig at vi får folket med oss, sier Inger Segelstrøm.

– Når ikke CO2-mål

Anders Roth har ingen tro på at CO2-målet kan nås uten en større vekst i bensinprisen. Han viser til at den reelle prisøkningen på bensin har vært høyere de siste 25 årene, enn det komiteen foreslår fram til år 2020.

– I dag øker bensinforbruket i nye biler. For å snu denne trenden trengs et sterkt press fra kundene. Hvordan skal vi klare det uten høyere bensinpris, spør Roth.

Veksten i biltrafikken er beregnet til 30 prosent mellom 1993 og 2010. I samme periode regner komiteen med at toget vil få 80 prosent flere passasjerer.

Kommunikasjonskomiteen forventer at 15 prosent av drivstoffet som selges i år 2010 skal være biobrensel. Utredningen sier imidlertid ikke noe om hvordan dette målet skal nås.

Kommunikasjonskomiteens hovedutredning kommer i desember.

Nye tyske avgifter?

Flere tyske sosialdemokrater vil la være å ta i bruk nye miljøavgifter. Grunnen er den høye arbeidsledigheten og de økonomiske problemene det forente Tyskland er oppe i.

Gerhard Schröder, regjeringssjef i delstaten Niedersachsen, sier at nye miljøavgifter vil kunne forsterke problemene. Men i det tradisjonelt miljøvennlige

sosialdemokratiske partiet SPD, møter Schröder motstand, skriver Internationalt miljønyt. SPDs miljøordfører Hermann Scheer peker på at Japan har dobbelt så høye energiavgifter som Tyskland. Japansk industri har innført forurensningsbegrensende teknologi, som har skapt arbeidsplasser i en ny sektor, sier Scheer.

Dyr miljøpris fra Nordisk råd: Bruker 450 000 på å gi 350 000

Nordisk råds miljøpris på 350 000 danske kroner koster 450 000 kroner å administrere og markedsføre. – Ubegripelig dyrt, mener Høyres miljøpolitiske talskvinne Eva Finstad.

N&M Bulletin
Arild Svalbjørg

Miljøprisen deles ut for annen gang i år. Målet er at den skal bli like kjent som Nordisk råds litteraturpris og Nordisk råds musikkpris.

– Det er derfor vi bruker så mange penger utenom selve prisbeløpet, sier mediesjef Ole Lindboe i Nordisk råds presidiesekretariat. Han sier han regner med at det vil ta fem til seks år før prisen blir så kjent at media følger den opp av seg selv.

250 000 kroner er satt av til å markedsføre prisen i år. I tillegg koster det 200 000 danske kroner å administrere den.

– Jeg synes det er svært positivt at Nordisk råd har bestemt seg for å dele ut en miljøpris. Dersom pengene kan spore bedrifter, organisasjoner og enkeltmennesker til

innsats for miljøet, er det ikke sikkert at 800 000 kroner er så mye, sier Eva Finstad. Hun sier hun likevel synes det høres ubegripelig ut at det må koste en god norsk årslønn å administrere prisen.

13 komitemedlemmer

– Nesten alle pengene går med til å betale reisene til medlemmene av komiteen som skal avgjøre hvem som får prisen. Den danske delegasjonen, som står for administrasjonen, tar nesten ikke betalt for arbeidet de gjør, sier Lindboe.

– Komiteen består av representanter for alle medlemslandene i Nordisk råd, pluss de selvstyrte områdene Grønland, Færøyene og Åland. Totalt er det 13 representanter.

Nordisk råds miljøpris

Nordisk råds natur- og miljøpris er på 350 000 danske kroner, og deles ut for annen gang i 1996 til en bedrift, organisasjon, gruppe eller person som har vist et særlig viktig initiativ innen natur- og miljøvern. Formålet med prisen er å styrke oppmerksomheten om natur- og miljøarbeid i Norden.

Sjef for Artsdatabanken ved Sveriges landbruksuniversitet, Thorleif Ingeløg er den eneste innehaveren av prisen. Han fikk den i fjor for fremragende forskning og arbeid med å bevare truede planter og dyr.

Temaet i år er lokal tilpasning av bærekraftig utvikling. Komiteen bestemmer 12. september hvem som får prisen.

Det er klart det koster når disse skal møtes to ganger i løpet av et år, sier han.

– Hvorfor må det være så mange medlemmer i komiteen?

– Vi mener det ligger en demokratisk sikring i at alle landene og de selvstyrte områdene er med. Det betyr at også de små landene blir hørt.

– Kunne ikke deltakelse i komiteen gått på omgang mellom landene?

– Ja, nå er jo dette en svært ny pris, og vi har valgt å gjøre det slik hittil. Men jeg vil ikke utelukke at vi vil forsøke en annen ordning i fremtiden, sier Ole Lindboe. Han påpeker at det er enda dyrere å administrere litteraturprisen.

Dyrere å jakte

Maksimalprisene for å jakte i statsallmenningene går opp i år, mens prisene på fiskekort blir omtrent som før. Det er særlig bygdefolk som må betale mer for jakta. Fra i høst vil de ikke kunne få mer enn 50 prosent rabatt i forhold til utenbygdsboende.

De gamle reglene tillot fjellstyrene å gi inntil to tredeler avslag i prisen for jaktkort til folk fra bygda hvor statsallmenningen ligger. Maksimalprisen for sesongkort til småviltjakt er nå på 1050 kroner, mens sesongkort for fiske kan koste 400 kroner. Fellingstillatelse for en villrein kan koste inntil 4400 kroner, går det fram av de nye reglene fra Direktoratet for naturforvaltning.

Miljø på nettet

Norges Naturvernforbund er tilbake på Internett, med en mengde informasjon om organisasjonens arbeid. Informasjonen blir oppdatert jevnlig, og kan finnes på <<http://www.grida.no/ngo/naturvern/>>.

Verdens naturfond melder at foreningen har opprettet en av verdens største natur- og miljøbaser på Internett. Over 4000 sider med informasjon er lagt ut, hovedsakelig på engelsk. Adresse: <<http://www.panda.org>>.

Trondheim Havn
Pir-Senteret, 7005 Trondheim

Siste satellittgås skutt

Den siste av fire dverg-gjess som ble utstyrt med satellittsender i Finnmark sist sommer er trolig skutt under vinteroppholdet i Hellas. Dermed er det foreløpig slutt på vinterens kartlegging av trekkrutene til en av Norges mest truede fuglearter.

Nei til sprøytegifter

Den danske byen Odense sier nå nei til å bruke sprøytemidler i landbruket. Årsaken er stadig mer sprøytegifter i danske brønner. Fra før har Odense sagt nei til bruk av klorplasten PVC, der det finnes alternativer, skriver avisen Information.

 Bode Installasjon as
Stomys, 8013 Bode

**KJØKKEN
maker'n**

Tradisjonelt Håndverk
Kontakt oss for tilbud
Tlf.: 73 85 53 75 Fax: 73 85 57 95

 JOTUN

Sagt og skrevet

Stoltenberg-logikk

«Det vi nå ikke skjønner er hvorfor Jensemenn vil nøye seg med to kraftverk. – Hvorfor ikke bygge fire eller kanskje åtte gasskraftverk. Eller åtti – for i så fall bør jo logisk sett de samlede internasjonale CO2-utslippene nærme seg null, og drivhuseffekten vil være avverget en gang for alle.»
På teppet i Klassekampen.

– Staten taper, selskaper vinner

Oljeselskapene vil tjene penger, mens staten vil tape inntekter på norske gasskraftverk. Slik konkluderer en økonomisk analyse fra Tom Eldgard i Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning. – Hvorfor Jens Stoltenberg engasjerer seg så sterkt for gasskraft har jeg aldri forstått, sier Eldgard til Klassekampen. At gasskraftverk på land er fritatt for CO2-avgift kan på sikt også gjøre det vanskelig å opprettholde avgiften på gasskraftverkene på sokkelen, mener Eldgard.

– Ikke dramatisk forsuring

Gasskraftverkene vil skape mer sur nedbør, men økningen blir ikke dramatisk, mener Direktoratet for Naturforvaltning. De er mer bekymret over at store deler av energien i gassen ikke vil bli utnyttet, skriver Aftenposten.

Kritikk fra sine egne

Europabevegelsen mener Norge bør vente med gasskraftverk. De vil istedet at Stoltenberg skal ta initiativ overfor EU, til en samlet europeisk energipolitikk, skriver Arbeiderbladet.

Spesialavfall forurensner: Skal samle inn emballasjen

Halvtomme maling-spenn og flasker med løsemiddelrester havner ofte på fyllinga, og forurensner både luft og vann. Miljøverndepartementet vil nå sette i gang innsamling av spesialavfallsemballasje.

N&M Bulletin
Siri Lehne Nilsen

Store mengder spesialavfall havner i naturen eller på vanlige fyllinger fordi det ikke finnes noe innsamlingsystem for emballasjen. Spesialavfallsforskriftene krever at avfallet samles inn og behandles, men rester i emballasjen

faller utenfor ordningen.

Miljøverndepartementet (MD) har nå sendt ut på høring et forslag til å behandle spesialavfallsemballasjen, og en oversikt over mengden.

Store mengder

Emballasjen stammer først og fremst fra maling-, lakk- og limbransjen, bilverksteder, kjemisk og teknisk industri, landbruket, fotobransjen, grafiske bedrifter, laboratorier, renserier, tekstilindustri, farmasøytisk og kosmetisk industri.

Og det er ikke småtteri det dreier seg om. I oversikten finner vi blant annet 22 millioner bøtter og spann, 250 000 stålfat, 780 000 sprayboks og 14 millioner plastkanner og -flasker.

Alt dette er emballasje som kan inneholde rester av spesialavfall, og som derfor krever spesiell behandling for å redusere forurensningen.

Flere løsninger

MD skisserer flere forskjellige løsninger. En mulighet er å samle inn emballasjen gjennom spesialavfallssystemet. En annen å gi produsentene ansvar for innsamling og forsvarlig behandling. En tredje hovedløsning kan være å legge avgifter på produktene, som refunderes ved innsamling av emballasjen.

Foreløpig avventer departementet innspill fra bransjene, organisasjoner og offentlige instanser, og har satt høringsfristen til 2. mai.

Miljøkalender

17. — 19. april: Avfallskonferansen 1996, Kristiansand. Arrangert av Norsk renholdsverksforening. Mer info: 2211 4043.
18. mars — 3. april: Møte i FN's komite for bærekraftig utvikling, New York.
25. — 28. april: Kretsløpmesse i Hässleholm, Sverige. Mer info: Kretsløpmessen, +46 — 60 — 123 845.
6. — 10. mai: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.
4. — 6. juni: Via Nordica. Kongress i Bergen, i regi Nordisk vegteknisk forbund. Mer info: 5530 3040.
17. — 21. juni: Møte i Oslo-Paris kommisjonen, Oslo.
24. — 27. juni: Europeisk bioenergikonferanse i København.
Våren 1996: Stortinget behandler regjeringens gassmelding.
Våren 1996: Konferanse i Alta: «Hvordan få laksen tilbake til Sautso». Mer informasjon: 7844 4000.
1. — 6. juli: Byen som en organisme. Urban økologi nå og i framtiden. Konferanse i

- København, arrangert av organisasjonen for fornybar energi (OVE), tlf: +45 — 3537 3565.
2. — 5. juli: Konferanse om biologisk mangfold og spredning av fremmede arter, Trondheim. Arrangert av Miljøverndepartementet.
8. — 19. juli: Partskonferanse under klimakonvensjonen og forhandlinger om ny klimaavtale, Geneve.
26. — 30. august: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.
27. — 30. august: Offshore Northern Seas — oljekonferanse i Stavanger. Mer info: 5159 8100.
12. — 15. september: Konferanse i Kirkenes om miljøet i Barentsregionen. Arrangører: NGU, NIF, NITO, Kola science centre.
Oktober: Forhandlinger om ny klimaavtale, Geneve.
Oktober: Internasjonal fagmesse for miljørettet utstyr og teknologiske tjenester, Lyon. Mer info: Franske fagmesser, 2242 1860.

Skal vi ha mat og miljø av høy kvalitet eller er det bare prisen som skal avgjøre?

Bonden tilbyr:

Norsk mat, produsert på små enheter som ivaretar mangfoldet i naturen, helse og trivsel for både dyr og mennesker. Dette betyr høy kvalitet på både maten og miljøet, men krever mer arbeid og ressurser enn industrialisert matproduksjon, og koster derfor mer.

Bonden krever:

- Å få betalt for merarbeidet som nedlegges i vår høye miljøstandard
- Streng kontroll mot smitte fra importerte dyr, fôr, og matvarer
- Fortsatt forbud mot bruk av hormoner
- Totalforbud mot antibiotika i fôr
- Strengt regelverk for dyrevern og dyrehelse.

Verdsett bondens arbeid!

Vi tar miljø-utfordringene på alvor

Med vinduet mot havgapet tar A/S Norske Shells raffineri på Sola utenfor Stavanger imot 2,5 millioner tonn råolje hvert år. Oljen kommer fra felt i Nordsjøen hvor selskapet har eierandeler. Shell-raffineriet er et topp moderne og effektivt anlegg, som kan produsere alle typer oljeprodukter. Avanserte rense- og gjenvinningsanlegg er installert for å redusere miljøbelastningen.

Kurt Wæhne A/S

Kan gi etter for luftkrav

Regjeringen kan før sommeren komme til å bøye seg for sterke krav om strengere regler for luftkvalitet. 270 000 mennesker kan dermed få frisk luft.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Regjeringen har allerede foreslått å innføre grenser for luftforurensning i Norge, ettersom 700 000 nordmenn er utsatt for mer støy og forurensning enn det som er helsemessig forsvarlig.

Forslag hjelper 3000

Regjeringens forslag innebærer imidlertid at bare 3000 mennesker vil få bedre luft – og først om seks år.

Miljøverndepartementet

(MD) går nå gjennom de over 300 høringsuttalelsene som har kommet inn. De inneholder til dels sterk kritikk av regjeringens forslag. Statlige etater som Folkehelse og Direktoratet for naturforvaltning, en rekke fylkesmenn, kommuner og miljøorganisasjoner har sterkt kritisert forslaget.

Mer omfattende

– Med så mange og innholdsrike høringsuttalelser vil arbeidet bli mer omfattende enn vi trodde. Men vi tar sikte på å behandle høringsuttalelsene så raskt som mulig, sier avdelingsdirektør Tore Killingland i MD.

– Vil de sterke innsigelsene mot regjeringens forslag bli tatt til følge?

– Det er det for tidlig å si noe om. Vi har bare konstatert

at det er et betydelig engasjement for et sterkere nivå, svarer Killingland.

270 000 får hjelp?

Men etter det N&M Bulletin erfarer, vil MD prøve å skjerpe kravene i forskriften, slik at de kommer opp på EUs anbefalte nivå. Dermed kan 270 000 mennesker få frisk luft. Kostnaden vil være tre ganger større enn det nåværende forslaget ville koste.

Saken skal imidlertid på nytt drøftes mellom de mest berørte departementene. Spørsmålet er hvor mange penger regjeringen er villig til å bruke på å skjerpe kravene.

EU reviderer nå sine egne krav til luftkvalitet. MD avviser imidlertid at den revisjonen vil få betydning for regjeringens avgjørelse.

Katalysator på bil hjelper ikke

Etter syv år med katalysatorpåbud er det nesten ingen forandring i luftkvaliteten i norske byer.

Selv om rundt hver fjerde norske bil nå bruker katalysator, har ikke luftforurensningen i byene gått ned tilsvarende. Steinar

Larsen ved Norsk institutt for luftforskning (Nilu), sier det ikke er noen nedadgående trend for konsentrasjonen av NO₂.

– Det bekrefter nok at katalysatoren ikke er så effektiv til å fjerne NO₂, selv om en del av NO₂-konsentrasjonen skyldes bakkenært ozon som kommer sørfra, påpeker

Larsen.

Larsen ser på regjeringens arbeid med å innføre regler for luftforurensning som en første opprydding. Skal luftforurensningen vesentlig ned, kommer myndighetene imidlertid ikke utenom å redusere trafikkmengden, mener han.

Clinton slåss mot kongressen

President Clinton og den amerikanske kongressen krangler om penger til miljøtiltak. Den republikansk-kontrollerte kongressen fører nå den verste anti-miljø kampanje i amerikansk historie, mener president Clinton. Årsaken er at kongressen har fremmet en rekke forslag som vil svekke miljølovgivningen i USA, melder Reuters.

– Kampen er langt fra slutt, advarer Clinton, som selv lanserer et fond som skal brukes av næringslivet for å rydde opp i forurensede områder. Selskaper som selv tar initiativ til å rydde opp, kan få skattefordeler som følge av oppryddingene. Hele prosjektet er verdsatt til to milliarder dollar, og skal også skape nye arbeidsplasser i utsatte områder.

Sagt og skrevet

Ille, men bra

«Det er ille at regjeringen godtar et dårligere system. Det er bra at den vil oppveie dette ved mer penger til kontroll.»

Fra leder i *Nationen* om liberalisering av reglene for kjøttimport.

Tsjernobyl kostet 500 millioner

Ti år etter Tsjernobyl viser regnskapet at ulykken har kostet Norge 500 millioner kroner. Pengene er blant annet brukt til nedføring av sau før slaktning, kassering av kjøtt og tilskudd til alternativ mat for reineiere, skriver *Aftenposten*.

Kan få militær dødsdom

Aleksandr Nikitin kan bli dømt til døden av en militær domstol, skriver *Aftenposten*. Varetektsfengslingen av Nikitin ble behandlet av en militær domstol. Bellona vil nå ta saken opp for den russiske konstitusjonsdomstolen for å kreve at saken blir overlatt til en sivil domstol. – I en militær domstol er alt hemmelig, sier Bellona-leder Frederic Hauge.

Danmark reduserer CO₂

Den danske regjeringen legger opp til kraftig reduksjon i utslippene av CO₂ fram til år 2030. Miljø- og energiminister Svend Auken får imidlertid ikke gjennomslag for å halvere utslippene fra 1990 til 2030, skriver *Information*. Regjeringens mål blir ikke tallfestet, og en kommende handlingsplan vil legge større vekt på internasjonalt arbeid.

NORSK HYDRO

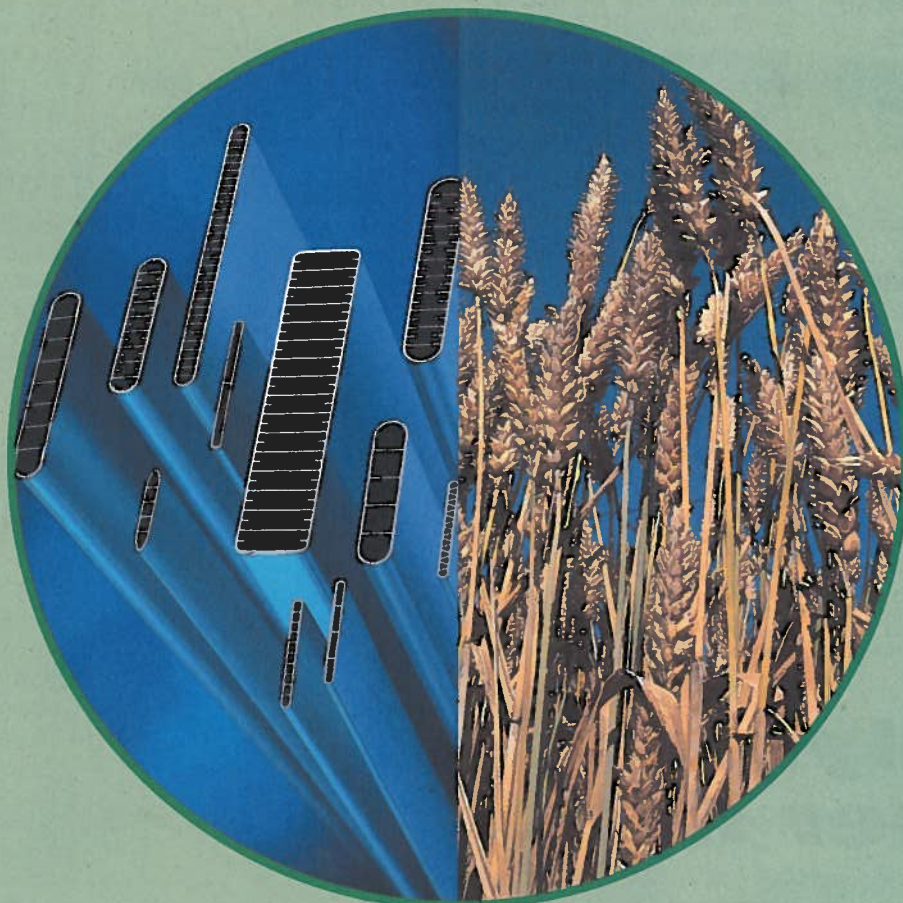
Miljørappport 1995

Returadresse:

Natur & Miljø Bulletin

Boks 2113 Grünerløkka

0505 Oslo

Åpenhet står sentralt i Hydros miljøarbeid. Vi ønsker ikke bare å fortelle hva vi har oppnådd, men også hvilke utfordringer som ligger foran oss.

Hovedtrekkene i Hydros miljøarbeid er gjengitt i en særskilt miljørapport. Rapporten forteller om betydelige utslippsreduksjoner på de fleste områder. Derfor mener Hydro den største miljøutfordringen fremover vil være knyttet til bruken av produktene og den totale miljøbelastning de forårsaker gjennom sitt samlede livsløp. Hydros evne til å møte utfordringene på miljøområdet vil på sikt være avgjørende for vår stilling i markedene. Målet er å kombinere hensynet til naturen og fremtidige generasjoner med krav til lønnsomhet og solid økonomisk basis.

Ved å lese Hydros miljørapport kan du selv bedømme hvør godt vi lykkes.

Vennligst send meg.....eksemplar(er) av Hydros miljørapport for 1995

Firma:

Navn:

Adresse:

Tlf.:

Send kupongen til:

Norsk Hydro a.s

0240 Oslo

Faks 22 43 27 25